

Tot slot nog dit. Pierre VANSLEMBROUCK vraagt of hij zijn perceel grond mag overlaten aan Désiré VAN BLAERE die er een woning wil neerzetten op een stuk duin tussen Oostende en het fort Wellington. Bruggen en Wegen vindt het onvoorzichtig om toestemming te geven want nieuwe wandelwegen zijn daar reeds op papier uitgestippeld...

(vervolgt)

Ivan VAN HYFTE

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE - XXV :

HET MEMORIAAL ARISTIDE DOORME.

In aflevering XXI van deze monumentenreeks ontmoetten we reeds een sculptuur van Emile BULCKE : het bronzen naakt "De Wind" in de zuidelijke plantsoenen van het Stadhuis.

Nu is het de beurt aan een andere beeldhouwkunstige realisatie van Emile BULCKE : het Memoriaal Aristide DOORME, op 4 september 1952 onthuld aan één der muren van de bogenconstructie tussen de Kon. Villa en de Kon. Gaanderijen, in de volksmond de "Drie Gapers" genoemd.

EMILE BULCKE

Over kunstschilder-beeldhouwer Emile BULCKE en zijn oeuvre kunnen we hier kort zijn : hij kwam erg uitgebreid aan bod in de artikelreeks "Vergeten Oostendse Kunstschilders" (1979).

ARISTIDE DOORME

Destijds werd over DOORME heel wat gepubliceerd. Een compleet overzicht van zijn wapenfeiten vindt men in de "Biographie Coloniale". We nemen hier echter - met toestemming van de auteur - een artikel over DOORME over, van de hand van Christiaan-Adolphe WAUTERS, gepubliceerd in "De Zeewacht" van 18 mei 1984.

* * * * *

Oostendenaars die regelmatig een wandelingetje langs de dijk maken hebben beslist reeds het herdenkingsplakket opgemerkt dat, links van de "Drie Gapers", de bronsgroene onsterfelijkheid verzekert van "Aristide DOORME, Held van de veldtocht tegen de Arabieren en de Batetelas". Lang staat men bij dergelijke plaketten gewoonlijk niet stil... er zijn er veel en de geschiedenis heeft bovendien ook heel wat helden van vroeger uitgerangeerd. In dit geval ergens wel ten onrechte.

De wapenfeiten die Aristide DOORME als Oostendenaar in Kongo heeft verricht zouden hem elders beslist

meer weerklank hebben opgeleverd. Dat hij zijn militair doorzicht en zijn driestheid vooral tegen de Arabische slavenhandelaars heeft gekeerd, mag vandaag beslist "humanitair" heten, (waarbij de objectiviteit ons echter wel gebiedt te stellen dat dit "humanisme" bloederig bevochten werd). Reden te over dus om eens te peilen naar de Kongolese avonturen, rond de eeuwwisseling van ARISTIDE JEAN OCTAVE DOORME, Oostendes schitterendste militair-koloniale figuur.

Oostende aan de evenaar

Aristide DOORME werd in 1863 te... Antwerpen geboren, doch liep school aan het Oostendse OLV Kollege. Hij koos vrij jong voor een militaire loopbaan bij de Jagers te Paard. Met de bescheiden graad van "wachtmeester" trok hij in 1890 naar de kolonie. Hij kwam in Kasai terecht, waar hij zijn jeugdige overmoed direkt kwijt kon in de strijd tegen de Kiokos, beruchte slavenhandelaars, die hij maar liefst 307 slaven lichter maakte. In 1893 werd DOORME tot luitenant bevorderd en kwam meteen in een nieuwe campagne terecht ; de opmars naar Kasongo, een bolwerk van Arabische slavenhandelaars. Onderweg namen de troepen nog even gauw Nyangwe in, ook een slavenhandelaarsvesting.

Te Kasongo leidde DOORME de aanval op de versterking van Said ben Abedi en nam haar bij de eerste stormloop in. De streek bleef echter bijzonder gevaarlijk door de Arabische aanwezigheid zodat paniekerige inlanders, her en der vluchtend, DOORME meer voor de voeten liepen dan wat anders. Enkele negerstammen trakteerden hun "bevrijder" bovendien met overvallen op voedselkaravanen. Terrein en begroeiing van de Kasongo-streek leenden zich niet tot klassieke aanvalsmanoeuvres, zodat DOORME in een soort guerillastrijd terecht kwam. Toch wist de Oostendenaar een dertigtal kopstukken onder de muiters gevangen te nemen. In oktober 1893 raakte bekend dat de geduchte Arabier Rumaliza op nauwelijks acht uur gaans van Kasongo stond. Ter plaatse bleken de Arabieren verschanst te zitten in een stevig fort. Onder dekking van de hoge begroeiing wisten DOORME en luitenant DE LANGE de vesting tot op 20 meter te naderen. Toen werden zij opgemerkt en met hun manschappen op moordend vuur getrakteerd. De ongelukkige konstruktie van het fort (dode hoeken, slechtgeplaatste schietgaten...) zorgde er voor dat de Arabieren hun dekking moesten verlaten om op de regeringstroepen te kunnen richten. Dit voordeel woog echter lang niet op tegen de kracht van de verdediging. De Belgen lieten ten slotte een kanon aanrukken, maar de kanonniërs, ontzet door de verliezen, lieten hun geschut in de steek. De officieren gooiden zich dan maar zelf op het kanon en slaagden er in om het op nauwelijks honderd meter van de vesting op te stellen, dank zij een prima dekkingsvuur, onderhouden door DOORME en honderd soldaten. Het effect van de schoten was verwoestend. De krijgskansen keerden in het voordeel van de Belgen die echter plots door een tweede groep Arabieren in de rechter flank werden aangevallen. Fel verweer dreef de aanvallers evenwel spoedig de heuvels weer in. De volgende morgen bleef DOORME het fort bewaken terwijl zijn kollega's met hun manschappen op verkenning trokken. De Arabieren deden

een uitval om te pogen het kanon te bemachtigen. DOORME sloeg hen echter terug en kreeg ook spoedig versterking. Rumaliza lanceerde een tweede, veel beter doordachte, aanval en nu kwam DOORME, ondanks zijn versterkingen in een veel hachelijker positie. Zijn vriend PONTHER wist hem te ontzetten maar schoot er het leven bij in. Vijf uur later waren de Arabieren volledig teruggedrongen.

Doorme kontra Rumaliza

DOORME had een erg originele manier om zijn troepenmacht op peil te houden. Hij verving de doden uit zijn compagnie door inboorlingen of bevrijde slaven die hij voorzag van de naam, het stamnummer en de uitrusting van de gesneuvelden ! Die konstante getalsterkte zou hem spoedig weer van pas komen, want kort na de gebeurtenissen in de streek van Kasongo viel de onvermoeibare Rumaliza opnieuw aan. De Belgen konden dit keer braaf de aftocht dekken ! DOORME kommandeerde de achterhoede en slaagde er in om de Arabieren op voldoende afstand te houden zodat de regeringstroepen ordelijk konden terugtrekken.

Rumaliza bleef versterkingen uit zijn mouw schudden en bedreigde tenslotte Kasongo zelf. De plaats werd versterkt en diverse compagnieën kregen de opdracht om nieuwe Arabische versterkingen van Rumalizas hoofdmacht af te snijden. DOORME maakte deel uit van de troep die te Kalunga de Arabische hulptroepen in hun opmars moest stremmen. Deze zaten aldaar verschanst in twee versterkingen. In januari '94 werd zowel de Arabische hoofdmacht als de hulptroepen door de Belgen verslagen. DOORME droeg hier uiteraard zijn steentje bij ! In 1894 brak te Luluaburg een opstand uit, uiteraard weer opgepookt door de Arabieren. Kapitein DOORME, pas terug van een rustpoos in het moederland, trok naar Gandu, waar hij de verschaning van een duizendtal muiters onder de voet liep. Een tweede groep opstandelingen was er inmiddels in geslaagd om een Belgische kolonne in de val te lokken en af te slachten. DOORME nam deel aan de strafexpeditie, versloeg een aantal muiters en zette de achtervolging in. Spoedig waren deze veilig ver achteruit gedreven.

De opstand van de Batetelas

DOORME begon last te krijgen met zijn gezondheid en keerde in augustus '96 naar Oostende terug. In maart 1897 was hij evenwel als kommandant alweer terug te Kasongo, doch hij was nog te ziek om de grote campagnes naar de Nijl mee te maken. Nu Kongo praktisch volledig van de Arabieren bevrijd was, droomde Leopold II er van om de staatsgrenzen tot aan de Nijl te verleggen. Het kontingent Batatelas (= Bantoe-stam), dat de bezetting van de Nijlstreek moest verzekeren sloeg, opgehitst door Arabieren en gearabizeerde negers, spoedig aan het muiten. Het zou de geregelde troepen jaren kosten om deze opstandelingen compleet neer te slaan. DOORME versloeg een eerste groep muiters nabij Boko en rukte toen op naar Shabunda. De weg bleek echter geplaagd met moeilijkheden en onvoorstelbare ontberingen. Velen stierven zodat DOORME zich verplicht zag te Piani Kikunda te bivakken om aldaar op versterkingen te wachten. Deze

daagden niet op en DOORME viel tenslotte zelf, met zijn sterk uitgedunde troep, de Batetelakrijgers van Saliboko aan. Op 23 december 1897 was het pleit beslecht. Saliboko werd gedood en DOORME zag zich plots meester van de enorme buit van de Batetelarooftochten. De overlevende muiters sloten zich bij een andere groep opstandelingen aan en overvielen opnieuw DOORME's nu compleet uitgeputte, compagnie. Ruim gebrek aan munitie noopte DOORME terug te trekken. Toch bleven ook hier nog 400 dode muiters op het slagveld achter. DOORME wilde naar huis terug, hoorde echter van een konflikt te Mogala en organiseerde aldaar nog gauw een geslaagde tegenactie.

In 1899 keerde hij naar Oostende terug. Hij trok nog tweemaal naar Kongo als agent voor de Lulonga-Compagnie en de Compagnie du Katanga. Op 30 januari 1905 zette hij een punt achter zijn Kongolese carrière. Aristide DOORME stierf op 13 september 1905, 42 jaar oud, te Oostende.

* * * * *

Het memoriaal Aristide DOORME is een bronzen laagrelief waarop we de gehuldigde geportretteerd zien in een ovalen medaillon geplaatst op een afrikaans schild waarop een vijftal puntsterren. Achter het schild zijn twee speren geplaatst, ervoor prijkt een palmtak.

Als opschrift lezen we :

ARISTIDE DOORME
1863 - 1905
HELD VAN DE VELDTOCHTEN TEGEN DE
ARABIËREN EN BATETELAS
HEROS DES CAMPAGNES ARABES ET BATETELAS

Zoals gezegd werd het op deze plaats op 4 september 1932 plechtig onthuld, samen met een ereplaket waarop de namen van de overige Oostendse congo-pioniers.

* * * * *

Het was voorheen de bedoeling het memoriaal aan te brengen links of rechts van het poortje in de toren van het toenmalig stadhuis op het Wapenplein : op ANTONY-foto's zien we BULCKE met andere personen een ontwerp op ware grootte uitproberen op de genoemde site. BULCKE schonk die ontwerptekening naderhand aan het Museum voor het Leger en de Krijgsgeschiedenis te Brussel, waar we het tot voor kort nog geexposeerd zagen, verloren, ergens hoog aan een muur.

* * * * *

ICONOGRAFIE

Zowel van de presentatie van het ontwerp aan de muur van het stadhuis, als de inhuldiging van het eigenlijke monument op de dijk, bestaan fotoreportages van M ANTONY.

Norbert HOSTYN